

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת חקת ז' תמוז ה'תשע"ג | גליון 559

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

שמעו נא המרים

"הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם" (כ, ג). יש להבין, מדוע נקרא המאורע של הכאת הסלע "מי מריבה", הרי אדרבא המים דווקא הביאו איתם ברכה וישועה גדולה לעם ישראל, שיצאו מים רבים וכל העדה ובעירים הרוו את צמאונם הגדול שבמדבר. ואמנם המריבה נגרמה על ידי 'הצמא' הגדול שבא לבני ישראל בעקבות פטירת מרים הנביאה והסתלקות הבהר, ומדוע נקראו דווקא המים המבורכים, "מי מריבה"?

ידוע שכל הבריאה כולה מורכבת מארבע יסודות, אש, מים, עפר ורוח, ומארבע יסודות הללו משתלשלים ובאים אך כל המידות והטבעים כולם. כעס וקנאה שבאדם - מיסוד האש. עצלות והעדר זריזות שבאדם - מיסוד העפר. גאווה והתנשאות שבאדם - מיסוד הרוח. תאוה וחומריות שבאדם - מיסוד המים. ובכל אדם ואדם קיימות כל התכונות הללו, שיסודן בדי היסודות שהן יסוד הנבראים כולם. כשצדיק עומל על תיקון מידה רעה, ומברר אותה עד לשורשה עד שהוא שולט על יצרו ומדותיו, בזה הוא בעצם שולט גם על 'היסוד' של אותה מידה רעה שבו, וממילא שולט גם על היסוד הזה שנמצא בכל דבר שבעולם.

דרשו חז"ל (מדרש תהלים) על הפסוק (תהלים קיד) "הִים רָאָה וַיִּנָּס", ראה ארונו של יוסף ונס. ומדוע דווקא מפני ארונו של יוסף נס הים, והרי ארונות השבטים כולם היו עם בני ישראל? אלא, יוסף זיכך את עצמו ופטפט ביצרו, והכניע את תאוותיו בבחרותו, לכן היה שליט על 'יסוד' התאוות, שהוא המים, וכיוון שיוסף שלט על יסוד המים לכן נקרע הים מפני ארונו. לפני הענין של מי מריבה, בני ישראל סברו

שמושה רבינו, בקדושתו וטהרתו הכניע את יצרו ושבר את תאוותיו, עד שהוא שולט גם על יסוד המים, וממילא המים יהיו נכנעים מופניו, ובדיבור בלבד יצאו לקראתו כדי להשקות עם רב. אך כשראו שמושה רבנו נזקק למטה כדי להוציא מים, ורק אחרי שהכה בסלע פעמים יצאו המים, התחילו לרנן על משה רבנו, שאינו במעלה גדולה כל כך. לכן דווקא המים גרמו למריבה של בני ישראל עם משה, משום כך נקבע שמם "מי מריבה".

אם כן יש להבין, מדוע משה רבנו לא הוציא מים מן הסלע ע"י הדיבור, אלא באמצעות הכאה, הלא וודאי שמושה רבנו היה שולט על כל ד' היסודות, ויסוד המים גם היה כפוף לו, והקב"ה "רָצוֹן יִרְאֵיו יַעֲשֶׂה"? אלא דרשו חז"ל (ילקוט שמעוני) שמושה רבנו אמר לבניו: "שמעו נא המרים המן הַסֶּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם" (כ, ז), ואחד מבני ישראל אמר למשה: 'מון האבן הזו תוציא לנו מים', והשני אמר: 'מוהאבן הזו תוציא לנו מים'. אמר להם משה, "שמעו נא המרים" - אתם נהייתם למורים ופוסקים הלכה בפני, וכי שכחתם שאני הוא המנהיג? שהרי כל השפע בא לעולם באמצעות הצדיק, וכפי שאמרו חז"ל (ברכות יז):

'כל העולם כולו ניוון בשביל חנינא בני', וכאשר יש אמונה שלמה בצדיק, הצדיק יכול להשפיע שפע גדול, וכשאין אמונה בצדיק ממילא פוחתת יכולת ההשפעה של הצדיק. לכן כאשר בני ישראל היו "מרים" למשה מאיזה אבן יוציא מים, ממילא בזה החלישו את כוחו להשפיע להם, ולכן הוצרך להכות את הסלע. וכיון שכן התרעמו בני ישראל על כך שמושה לא שולט ביסוד כח המים, ולכן נקראו "מי מריבה".

דברי הימים

שמש בגבעון דום

ג' תמוז ב'תפ"ט

לאחר שכבשו בני ישראל בהנהגתו של יהושע את העיר יריחו - מנעולה של ארץ ישראל, ואת העני. נמס לב אנשי העיר הגדולה גבעון, ועל אף שאנשיה היו גיבורים, נכנעו ליהושע ללא כל מלחמה. כשראו כן חמשת מלכי האמורי חששו ביותר, והחליטו לצאת למלחמה על גבעון. אנשי גבעון שנחרדו ממלכי האמורי, פנו בבקשה אל יהושע שיעזרם. לאחר ששמע יהושע שה' מבטיחו שינצח במלחמה "אל תירא מהם כי בידך נתתיים" יוצא הוא למתקפה על מלכי האמורי "ויבא אליהם יהושע פתאום... ויהי היום ה' לפני ישראל, ויבס מכה גדולה בגבעון", האמוריים נסים על נפשם, ותוך כדי מנוסתם מתרחש נס "וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים". אך עדיין לא הסתיימה המערכה, כשראה יהושע שהשמש עמדה נוכח גבעון, חשש פן תשקע, ולא יוכלו לרדוף אחרי האויב באישון הלילה "ויאמר לעיני ישראל, שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון" באופן ניסי נעמדה השמש וגרמי השמים עצרו מהלכם למשך יום תמים, ואתו היום היה ג' תמוז (ע"פ סדר עולם רבא פרק יא). דרשו חז"ל (תנחומא, אחרי ט) משעה שהשמש זורחת עד שעה שהיא שוקעת אין קלוסו של הקב"ה פוסק מפיו... בקש יהושע לשתק את החמה, ואמר לו "שמש בגבעון דום", למה אמר לו "דום", שכל זמן שהוא מקלס לי בו כח להלך, דום - עמד... אמר לו השמש ליהושע, 'וכי יש קטן אומר לגדול ממנו דום? אני נבראתי ברביעי, ובני אדם נבראו בשישי', אמר לו יהושע 'בן חורין שהוא קטן ויש לו עבד זקן אינו אומר לו שתוק?, ואברהם אבי הקנה לו הקב"ה שמים וארץ... אמר לו 'וכיון שאני שותק, מי יאמר קלוסו של הקב"ה? אמר לו 'דום אתה ואני אומר שירה בעבורך', שנאמר (יהושע י) "אָז יִדְבֹר יְהוֹשֻׁעַ לַה' - אֵין אֵין" אלא שירה.

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לצפות בשיעור דרך האתר של הישיבה בכתובת: WWW.HARAVPINTO.COM
לקבלת הגליון והמייל היומי של אדמו"ר עט"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א: info@shoovaisrael.com
ניתן להקדש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת יקירכם.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
21:03	20:28	19:10	ירושלים
21:00	20:31	19:27	ת"א אשדוד
21:01	20:32	19:19	חיפה
20:58	20:28	19:23	ב"ש

מה יתרון לבעל הלשון

וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וימתו עם רב מישראל" (כא.ו). דרשו חז"ל (תנחומא במדבר ט) יבוא נחש שלקה על הוצאת דיבה ויפרע ממוציאי דיבה. מבאר הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'מאור עיניים' (עריכין טו:), אמר ריש לקיש מאי דכתיב (קהלת י, יא) "אם ישך הנחש בלוא לחש ואין יתרון לבעל הלשון", לעתיד לבוא מתקבצות החיות ובאות אצל הנחש ואומרות לו, ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך?! אמר להם הנחש, וכי מה יתרון לבעל הלשון. וקשה, מדוע אמר שלמה המלך כמתמיה "אם ישך הנחש בלוא לחש", שהרי כך היא האמת, שהנחש נושך בלא לחש. אדרבה, התמיהה היא אם ישוך הנחש עם לחש. ועוד קשה מה שאמר "ואין יתרון לבעל הלשון", הלא כיון שידוע שהלחש מועיל לכל מיני עניינים, אם כן הרי יש יתרון לבעל הלשון, שיוכל ללחוש.

ויש לומר, שהפסוק הוא בניחותא, "אם ישך הנחש"! זה הוא בגלל שלא היה מי שילחוש כנגדו "לחש", אבל אם היו לוחשים כנגדו לא היה נושך. והנה, כיון שהלשון הלוחשת מועילה אפילו כנגד הנחש, אם כן למה לא יועיל האדם להחיות את עצמו על ידי לחישת לשונו, על ידי שידבר בלשונו דברי תורה ויתן חיים לנפשו. וריש לקיש דרש, שהנחש משיב לחיות, האם ישוך הנחש מועצמו, מבלי שילחשו לו מן השמים לומר נושך, הרי הנחש הוא רק שלוחא דרחמנא, ומן השמים אמרו לו נושך. אבל מה יתרון לבעל הלשון, שלא אמרו לו מן השמים לדבר, והוא מדבר רעה בלשונו.

איש ואשה שזכו

הוי מתלמידיו של אהרן

"ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל" (כ.ט). פירש רש"י "כל בית ישראל" - האנשים והנשים, לפי שהיה אהרון רודף שלום ומטיל שלום בין בעלי מריבה, ובין איש לאשתו.

גדולה מעלתו של המשכן שלום ההולך בדרכו של אהרון הכהן, שאמרו חז"ל (אבות א, ב) "הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום". כתב על כך בספר 'חרדים' (פ"ב) 'לימדונו חז"ל, שילמד אדם מאהרון, לפי שהיה לו דבר זה אומנותו, מתבטל מתלמודו והולך לשים שלום במקומו, ורודף שלום למקום אחר כשהיה שומע שיש מחלוקת. וכך היה בעיר צפת, הרב רבי יוסף סראגוסי רבו של הרדב"ז, שהיה משים שלום תמיד בין אדם לחברו, ובין איש לאשתו, ואפילו בין הגויים'. נקל לשער שהיה על אהרון הכהן לרדת מרום מעלתו, כדי להבין את העניינים הפעוטים והרחוקים מעולמו, עליהם נסובה המריבה בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. אך זו היתה גדולתו, להבין את הלך רוחם של בעלי המריבה, ובחכמה להשכן ביניהם שלום.

מסופר, כי פעם הגיעו אל האדמו"ר מסקולען זצוק"ל זוג שזה עתה נישאו, וכבר הגיעו ליד מריבה רצינית, הנוכחים ששמעו את טענות הצדדים התאפקו שלא לפרוץ בצחוק, אולם הרבי נשאר רציני ושמע את הטענות בכובד ראש, משל היתה זו שאלה קשה בהלכה. על מה נפלה הקטטה? הבעל שמע את רעייתו הצדקנית, כשהיא אומרת את קריאת שמע שעל המיטה באופן שעורר בו בהלה, כיצד? כשהגיעה למילים "המלאך הגאול אתי מכל" - כאן עצרה מעט, והמשיכה - "רע יברך את הנערים". נחרד הבעל והעיר לה כי אין ראוי לומר כך, כי אם "המלאך הגאול אתי מכל רע" - ורק אחר כך - "יברך את הנערים", ואילו באופן שהיא אומרת, עלול המלאך הרע' להנסח חלילה לביתם. למחרת להפתעתו, חזרה האשה לומר כפי שאמרה בליל אמש. העיר לה בשנית, אולם כעת התפרצה האשה, ולא הסכימה לשמוע את דעתו, היא טענה שכך נהגו לומר בבית אמה, וזו עבורה מסורת, חד וחלק. הבעל לא ויתר, והריב הגיע לרומו של עולם.

כששמע הרבי את הטענות, חשב מעט בכובד ראש, ואחר פנה לבעל ואמר בחכמה 'מדוע חושב אתה שאשתך טועה, הרי בידוע ששני מלאכים מלוים את האדם מבית הכנסת המלאך הטוב והמלאך הרע. אמה של רעייתך, התפללה שהמלאך הטוב יברך אותה ויגאל אותה מצרותיה, והמלאך הרע יענה אמן על ברכתו', מבט של הבנה התפשט בפניו של הבעל, אלא שמיד המשיך הרב ואמר לאשה 'אולם, כמדומני שאמך היתה מתפללת כך, רק כהוראת שעה, היות ובאותם זמנים הייתה מגיפה קשה שפגעה באנשים רבים. אך כיום, ניתן לחזור לנוסח הרגיל של "המלאך הגאול אתי מכל רע" - יברך את הנערים'. ומאחר שנאמרו הדברים בנועם, הבינה גם האשה את העניין, וקיבלה את דעת הרב, והשלום שב לשרור בבית...

ברמאות

הנגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים (ט.י.א)

משום מה נגזרה טומאה על בשר המת? מבאר רבי יוסף בכור שור מבעלי התוספות, כדי שלא יהיו בני אדם מצויין יותר מידי אצל מתייהם, ויצטערו עליהם יותר מידי מפני רוב חבתן. ועוד, שלא יהיו בני ישראל דורשים אל המתים ובעלי אוב. לכן גזרה התורה שיהיה המת מטמא, והנטמא בו יצטרך לטרוח הרבה בטהרתו באפר פרה אדומה, ומתוך כך יזהר מלהיטמא.

זאת התורה אדם פי ימות באהל... וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (ט.י.ד)

ידוע הוא, שמתי ישראל מטמאין בטומאת אוהל, אך מתי עכו"ם אינם מטמאים בטומאת אוהל. ומדוע? מבאר בעל אור החיים הקדוש, משל לאדם שהיו לו שני כלים, אחד מלא בדבש והשני מלא בפסולת, כאשר התרוקנו הכלים הוציאם בעל הבית לרחוב העיר, מיד עטו זבובים ויתושים על הכלים, אך על הכלי שהיה בו דבש התאספו יותר זבובים ויתושים, מאשר על הכלי שהייתה בו הפסולת. כך בגוף היהודי שבו שכנה נשמה טהורה, לאחר שהסתלקה נשמתו מיד כל הקליפות וכוחות הטומאה נמשכים לגוף זה, כדי להנות משיירי הקדושה שנותרו בגוף. אך בגוף הגוי שלא שכנה נשמה קדושה, אין הקליפות נדבקות בה כל כך, ולכן אינה מטמאה בטומאת אוהל. זו כוונת הכתוב, "זאת התורה", דהיינו, מפני מה איש הישראלי מטמא באוהל, בגלל התורה שקשורה לנשמתו.

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא (ט.י.ט)

היה דורש הגאון הקדוש רבי אליעזר פאפו זיע"א בספרו 'אלף המגן', שיתרון האדם מן הבהמה הוא כח הדיבור שיש באדם, כפי שנאמר (בראשית ב, ז) 'ויהי האדם לנפש חיה' - לרוח ממללא. וכדי שיוכל האדם לשמור את פיו

בקדושה ובטהרה, שימלא את יעדו ותפקידו, לשבח ולהלל את בוראו. קבע הקב"ה בפה שני מעצורים, שיניים ושפתיים, ששניהם יהיו שערים וסוגרים שבהם יוכל האדם לבלום את פיו מלדבר רע ודברים האסורים. אך פה שהוא פתוח לדבר רעה, עליו נאמר 'וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו' - אין השיניים והשפתיים שומרות את הפה, "טמא הוא"!

ותקמת שם מרים, ותקבר שם (א.ב)

שאלו חז"ל (מ"ק כח, ב). מפני מה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה קרבנות מכפרים אף מיתת צדיקים מכפרת. הקשה רבי פנחס מפרנקפורט בספרו 'פנים יפות', שלכאורה היה ראוי להסמיך את מיתת מרים לפרשיות הקרבנות המדברים על כפרת האדם, כחטאת ואשם, ומדוע נסמכה דווקא לפרשת פרה אדומה המטהרת מן הטומאה? אלא, אפר פרה אדומה מטטה הטמאים ומטמא את הטהורים. כך מיתת צדיקים, כי אמנם מכפרת היא על הרשעים שבדור, אך לצדיקי הדור שאינם צריכים לכפרה, עבורם היא הפסד וקלקול שחסר אחד מצדיקי הדור. לפיכך נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה בדווקא, ולא לקרבנות חטאת ואשם המכפרים.

ויאמר אליו אדם לא תעבר בני פן יבחרב אצא לקראתך (כ.ה)

מדוע לא נאמר "ויאמר אליו מלך אדם", הרי בקשה כזו חשובה, בוודאי שצריכה היא את אישור המלך, ואם המלך סירב היה צריך להיות כתוב שהסירוב הוא במצוות המלך? מבאר בעל 'משך חכמה' על פי המובא בגמרא (עבודה זרה י:) שבני אדם קבעו שלא יעמדו בארצם מלכים בירושה, ואין מלך בן מלך בארצם, אלא הנהגת המדינה הייתה נתונה ביד חשובי העם, שהיו מנהיגים את העם והמדינה באסיפת חכמים ויועצים. לכן נאמר "ויאמר אליו אדם" ולא נאמר "ויאמר אליו מלך אדם", כיון שהאחרים על הנהגה כך החליטו ולא המלך.

הקדמת מאכל ומשקה לבהמה

"והשקית את העדה ואת בעירם" (כ. ח). נפסק בהלכה (מג"א או"ח קס"ו סק"ח) שאסור לאדם לאכול קודם שייתן מאכל לבהמתו, שנאמר (דברים יא, טו) "וַנְתִּיתִי עֵשֶׂב בְּשַׂדֵּךְ לְבִהֲמֹתֶיךָ וְאֶכְלֹתָ וְשִׁבַּעְתָּ", הרי שהקדימה התורה את מאכל הבהמה למאכל האדם. ולכן, מי שיש ברשותו בעלי חיים שמוזנתיים עליו, אינו רשאי לאכול את סעודתו עד שייתן קודם לבעלי החיים לאכול. ואמנם, אף על פי שבתורה נאמר "לְבִהֲמֹתֶיךָ וְאֶכְלֹתָ וְשִׁבַּעְתָּ", אין הכוונה שחייב להאכיל רק בהמות קודם לאכילתו, אלא אף עופות ודגים בכלל האיסור (שו"ת שאלת יעב"ץ ח"א סי' יז), ומי שיש בביתו כלוב לציפורים או אקווריום לדגי נוי, חייב ליתן להם את מזונם טרם שיאכל הוא את מזונו.

בפוסקים דנו (שו"ת שאלת יעב"ץ ה"ל), מה הדין בבעלי החיים הנמצאים ברשותו של אדם, היכולים לדאוג למזונותיהם בעצמם, כגון כלב וחתול שמצויים תמיד באשפתות, ומזונם מצוי להם מן ההפקר. האם חייב להאכילם קודם שיאכל, או לא? ואכן, נפסק שלמרות שבעלי חיים אלו נמצאים ברשותו, אך כיון שיכולים לדאוג לעצמם, לא חייבה התורה לדאוג אלא לבעלי חיים שתלויים בבעליהם, ושמיבלעדי זאת לא ימצאו מזון אחר לאכול. ואם כן נמצא, שהכל תלוי לפי המציאות הקיימת, שאם יש להם אפשרות להשיג מזון בעצמם, אינו מחויב להאכילם טרם אכילתו, ואם אין להם אפשרות למצוא מזון בעצמם חייב להאכילם טרם אכילתו.

בעלי חיים שרגילים לאכול בזמנים שונים מזמן שבעל הבית אוכל, פסקו האחרונים (אשל אברהם) שיכול לאכול אף שלא הניח לפנייהם מזון, כיון שכל מה שאמרה התורה שצריך להאכיל הבהמה טרם אכילתו, הכוונה דווקא בשעה שהיא צריכה למאכלה, אך אם אינה צריכה באותה שעה למאכלה, יכול הבעלים לאכול כדרכו. וכן אם הניח לפני בהמתו כמות גדולה של מזון המספיקה לכמה ימים, כל עוד שמשער שיש לפנייה די מזון המספיק לה, יכול לאכול את סעודתו מבלי להניח לפני בהמתו את מאכלה. וכן אם מינה שליח או אחראי נאמן להאכיל את בהמותיו, יכול לאכול מבלי לבדוק אם אכן הבהמה קבלה כבר את מזונו, כיון שחזקה על שליח שעושה את שליחותו (יד אפרים על גליון השו"ע).

אך לענין שתיה קודם האדם לבהמה, כיון שצער האדם בצמא יותר קשה מצער הבהמה, וכן נאמר (כ. ח) "והשקית את העדה ואת בעירם", הרי שהקדימה התורה את השקאת בני האדם להשקאת הבהמות. אך אם ניכר שהבהמה מצטערת יותר מהאדם, יש להקדים את הבהמה לאדם, ולבדוק היטב שלא יהיה עוון צער בעלי חיים מוטל על האדם בגלל חסרון מזון או משקה הנצרך לבעלי החיים השייכים לו.

פניני דברי יאשיהו

הבא ליטהר מסייעין בידו

ענין פרה אדומה ומהותה, שהיא מסלקת מעל האדם את הטומאה ומעבירה על ראשו רוח טהרה. כאשר האדם אפוף ברוח טומאה, רוח הטהרה אינה יכולה לשרות עליו, לכן צריך להשתדל להרבות בטהרה. ומקובל מהאר"י הקדוש **זצוק"ל**, שבאמירת קריאת שמע בכוונה, אפשר לתקן את מה שחטא ופשע באותו היום, ועל ידי מסירות נפשו באמת והפקדתה בידי השכינה, במעשה זה נעשים ייחודים עליונים הפוגעים בכוחות הקליפה וכורתים את ראשה, ובוה מטהר האדם את עצמו ומוסיף לנפשו קדושה וטהרה.

האר"י ז"ל גילה לתלמידיו תיקונים נפלאים, וקבע סדר תעניות לכל חטא וחטא, כמובא בספר **'הרדים'** (פרק ס"א): "הרב המקובל האלוקי מוהר"ר יצחק אשכנזי, כאשר הופיע עליו רוח הקודש, השיב רבים מעוון, כי למדם גודל פגם כל עוון בספירותיו של אדון יחיד, ולימד למשכילים התיקון אשר יעשו לנפשם, דברי הצומות וזעקתם, כמספרם כמשפטם, ובכוונתם הגדולה והחזקה על דרך האמת, על ידי שמות הקדש וכו'". **זצוק"ל** היה מרגלא בפומיה, שמי שאין בכוחו לקיים את כל סדר הצומות והסיגופים שקבע האר"י ז"ל, יפריש לצדקה סכום השווה למאכלו ומשתתו בכל ימי הצומות, ובוה יכופר לו.

הרי לנו שגם בהיותנו טמאי מתים, ואין לנו אפר פרה אדומה לטהרנו, עדיין חובה לאדם למצוא אופנים ודרכים לטהר את נפשו מכל חטא ועון, עד כמה שידו מגעת. וכשהאדם משתדל לטהר את עצמו מן השמים מסייעין בידו. וכשם שהמקווה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל.

הגאון רבי אליהו מני זצוק"ל - ח' בתמוז תרנ"ט

בלב המדבר השמם שבת רבי אליהו עם בני משפחתו. ובצאת השבת, רדפו אחרי שיירת הגמלים, ובדרך פלאית השיגוהו. כך עברו שלושה חודשים בתלאות הדרך, עד שהגיעו לשערי ירושלים עיר הקודש. וכך היה אומר תדיר 'מימי לא ראיתי שמחה ואבל מתרוצצים בקרב איש אחד, כאשר ראיתי אני בהציגי את כף רגלי על אדמת ירושלים'.

עקב בריאותו הרופפת, עקר מהעיר ירושלים, והתיישב בעיר האבות היא חברון, והפריח את השמחה הרוחנית ששררה בה. בחודש אייר ה'תרכ"ד לאחר פטירתו של הרב הראשי של חברון **הגאון רבי משה פרידה זצוק"ל** שהיה אף מחותנו, ביקשוהו אנשי העדה לקבל על עצמו את עול הרבנות בעיר. ואף שניסה להשתמט מכך, לא הניחוהו אנשי העיר, ביחוד לאחר שנקשרה נפשם לרבי אליהו על שטרח למענם בתקופה הקשה בה נתקפו רבים מבני העיר במחלת החולירע, ורבי אליהו שיכול היה להמלט על נפשו, בחר להשאר בעיר, ועזר לנופלים על ערש דווי, ואף עסק בקבורת הנופלים. והיה כי חזקו עליו דברי העם, ניאות לקבל את המשרה שלא על מנת לקבל פרס, והיה חותם למשך י"ד שנים בחותם **'משרת ע"ק חברון לשם יחוד קוב"ה'**, בתום תקופה זו כשנאלץ לקבל משכורת שינה את חותמו. בכ"ג בסיון תרנ"ט (1899), נפל למשכב אמר למשפחתו **'אנכי נולדתי בתמוז, וכריתי לי קבר בתמוז'**, מאותו היום לא פסק פיהו מהגות בספר תהלים. ביום חמישי ח' בתמוז, נשבה ארון האלוקים. זיע"א.

הגאון רבי אליהו מני זצוק"ל, נולד בחודש תמוז שנת ה'תקע"ח (1818), לאביו רבי סלימאן למשפחת מני, שהיתה מהמשפחות המיוחסות ביותר בבבל. לפי המסורת התייחסו בני משפחה זו לדוד המלך, ונרמז הדבר בשם משפחתם מן נ-צ-ר י-שי. כבר מנעוריו ניכרו בו אותות כשרונותיו והתמדתו הנפלאה, הוא למד בבית מדרשו של **הגאון המרא דאתרא של בגדאד רבי עבדאללה סומך זצוק"ל**, ולימים נישא לאחותו. שמו רבי אליהו התפרסם בכל קצווי תבל והיה לאחד מהאריות שבחבורת הגאונים המקובלים בבגדאד. מכל מקום נקבצו ובאו מאות ואלפי תלמידים, ויצאו מבית מדרשו שלמים ומתוקנים בכתר תורה ויראה. על אף הכבוד והיקר שנחל מהסובבים אותו, נהג תמיד בענוות חן, ובצניעות מרובה. בשנת ה'תרט"ז (1856) התכונן רבי אליהו לעלות לארץ ישראל, למרות שאוהביו ניסו להניאו מרצונו, אזר עוז ובלווית אשתו הצדקת, ושלושת בניו שם לדרך פעמיים, כשאת דרכו מלווה ברכתו של ידידו ורעו **הגאון ה'בן איש חי'** שחזיקו בכך ודאג לו לכל מחסורו, כי בטוח היה שמקומו של רבי אליהו בארץ הקודש ומשם יפוצו מעיינות תורתו חוצה. בשבוע הראשון למהלכו בדרך נלווה אל אורחת הגמלים עימה תיאם את דרכו, בהגיע ערב שבת, בחצות היום, בערב שבת בחצות היום, נפרד משיירת הגמלים, ברצותו לשמור את השבת כראוי. וכך

מאמר החכם

"אמרתִי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחֻקָה מִמְּנִי" (קהלת ז, כג)

כשהאדם אומר לכולם שהוא חכם, ידע שבאמת החכמה רחוקה מאוד ממנו...

גילוי המזימה

כולם ללא כל פקפוק? עוד טרם הספיקו שני הרבנים האחרים להעלות בקצה דעתם, מהי התשובה המתבקשת שלא תעורר תהיות, ענה רבי יהושע על אתר 'ודאי', משה רבנו! הוא שקיבל את התורה מאת הבורא בהר סיני, ומובן אם כן שדבריו מחייבים את כולם. המשיך הרוזן בקושיותיו 'ואחריו', מי עוד בעל חשיבות בעיני היהודים? החל רבי יהושע מונה את דבר קבלת התורה על פי סדר הדורות 'יהושע בן נון, זקנים, נביאים, שופטים, התנאים, האמוראים'... קטע אותו הרוזן בקוצר רוח ושאל מבלי שידע שרבי יהושע ערוך לכך 'האם מבין המנהיגים היהודים יש כאלו המפרשים את התנ"ך?'. 'ודאי' - ענה רבי יהושע ללא היסוס - 'רש"י, 'האור החיים' הקדוש, 'הכלי יקר', האבן עזרא'... שוב קטע אותו הרוזן ושאל 'נו, האם דבריהם של אלו מקובלים עליכם, האם הם משקפים את דעתו של רוב העם?' עיני המשומד נצצו בברק חשוך, רבי יהושע השיב בנחת כשתשובה סדורה בפיו 'דבריהם קדושים עבורנו, אך האם הם מקובלים?! ובכן בכל הנוגע בענייני הפירוש והרעיונות, נתונה בידי של כל יהודי הרשות לפרש את הפסוקים על פי דעתו שהרי שבעים פנים לתורה, כך שאי אפשר לומר שהרעיונות משקפים את דעת הרוב או מקובלים עליו'. שני הרבנים האחרים נתנו עיניהם ברבי יהושע לא הבינו כלל את תשובתו, אולם מראה פניו המרוכך של הרוזן הבהיר להם שהתשובה הניחה את דעתו. נתן הרוזן מבט חד במלוי המשכילים, שכלימה כיסתה את פניהם, ביקש מהרבנים סליחה על שהטרידם, ופטרם לשלום. רק משהתרחקו כברת דרך מהארמון, הרשו לעצמם הרבנים לשאול את רבי יהושע לפרש תשובתו. השיב להם רבה של ראדום 'הצילנו ה' מידי של המשומד הארוך, כפי הנראה היה בדעתו לגרום לשרפתם של ספרי המפרשים. וכך סיפר להם כיצד בישועת ה', גילה בטרקלין הרוזן חומש במדבר, כשתחילת פרשת חוקת היתה מסומנת בקפל, 'עלעלתי בפסוקים ובפירושיהם וראיתי את פירושו של 'האור החיים' הקדוש על הפסוק **"זאת התורה אדם כי ימות באהל"** (וי' טז). המבאר את מעלת עם ישראל על פני אומות העולם, שרק אדם מישראל, גופו מטמא את האוהל, לא כן גופו של גוי שאינו מטמא. מיד הבנתי שבדבר זה רוצים המשכילים לטמון לנו מלכות, שנודה בכך שדברי המפרשים מחייבים ומקובלים על דעת כל היהודים, ובכך יהיה פירוש זה המדבר בגנות אומות העולם, עילה לשריפת ספרי מפרשי התורה חלילה... וזו הסיבה שעניתי כפי ששמעתם'...

לימים, התברר כי השערות של רבי יהושע היתה נכונה, ואכן ידי המשכילים והמשומד היו בדבר הפגישה היוזמה, במטרה לגרום לשריפת ספרי המפרשים, ובשיענתא דשמיא בתושייתו של הרב נמנעה הגזירה.

אל העיר ראדום שבמרכז פולין נכנסה כרכרה מדגם רוסי, היושב בראשה שאל את העוברים ושבים כיצד יוכל להגיע אל ביתו של **רב הקהילה רבי יהושע לנדא זצוק"ל** נכדו של בעל ה'נודע ביהודה'. משמצא את הבית, קפץ מעם הכרכרה, היטיב את בגדיו ונפנה לדפוק על דלת הבית. רבי יהושע שפתח את הדלת הופתע למראה האיש הרוסי העומד בפתח, לאחר ששאלו לרצונו השיב לו כי בידו כתב הזמנה מהממשל הרוסי, הקורא לו להתייצב בארמון הרוזן הרוסי שבוורשא, ביום ובתאריך מסויים. באותה השנה שנת תקצ"א (1831), נכבשה פולין על ידי מפקד הצבא הרוסי הרוזן איוואן פסקביץ', הוא הנהיג את האיזור בעוצמה וביד קשה, נתיני הפולנים בכלל והיהודים בפרט חששו ממנו ביותר. המשכילים שניצלו את חילופי השלטון, יצרו קשרים עם הרוזן פסקביץ' במטרה לקדם את עניני הקהילה היהודית על פי רצונם. כשקרא רבי יהושע את כתב הזמנה התמלא ליבו בחרדה, לא צויין אף לא ברמז מה מבשרת הזמנה זו, ומהי מטרתה. כשיצא הרב לדרכו ביום המיועד לעבר ארמון הרוזן, היה טרוד מאד במחשבתו, אך התחזק בתפילה לישועת ה', נסע לוורשא והתייצב בארמון הרוזן. צמד משרתים הוביל את הרב לעבר טרקלין הקבלה המפואר, שם הופתע לגלות שניים מרבניה החשובים המכהנים אף הם בערי פולין. גם רבנים אלו הוזמנו לפגישה, מבלי לדעת את מטרתה. ההמתנה התארכה, ורבי יהושע שהמתח והחרדה מפני הבאות לא הניחוהו לשבת על כורסאות ההמתנה היקרות, החל לפסוע בטרקלין הנה ושוב, כשהוא מוגיע את מוחו מה פשר הזמנת הפתע הזו של רבני פולין. לפתע, בעוברו ליד ויטרינה מגולפת ביד אמן, צדה עינו ספר המבצבץ מעליה. בסקרנות משך את הספר, וגילה לתדהמתו כי בידו לא אחר מאשר חומש במדבר. בפליאה, פתח את החומש וגילה כי אחד מהדפים מקופל בקצהו לאות סימן, הוא קרא את פסוקי התורה שבאותו דף, ועיניו נפלו על פירוש **'האור החיים' הקדוש**. שבריר שניה לאחר מכן הבויקה במוחו הבנה לפשר הפגישה המזורה, כעת התחוור לו ללא ספק, שאת הפגישה יזמו לא אחרים מאשר המשכילים, במטרה לטמון להם מלכות. מיד החזיר את החומש למקומו...

רצה רבי יהושע לשתף את הרבנים האחרים במחשבתו, אך לא היה בידו זמן לכך, שכן דלת הטרקלין נפתחה, והרוזן הופיע בלוויית עוזריו, וכפי שחשב רבי יהושע גם בלויית אחדים מהמשכילים, כשבראשם עומד אחד המשומדים הידוע לשמצה באותו דור, שכבר הסב ליהודים נזק רב בתואר. ללא כל שהיות פתח הרוזן בדבריו, ופנה בשאלה לעבר הרבנים 'האם קיים אצל היהודים, אדם שדבריו מחייבים את

'חליבת' נחש - קציר ארס

בראשו, עוד טרם יספיק להשתמש בשיני הארס שלו כלפי האוחז בו. אל ראש הנחש מקרבים בקבוק זכוכית עטוף בעור תוף, הנחש נועץ את שיני הארס שלו בעור, וטיפות הארס זורמות בסמיכות לתוך הבקבוק. כדי להפיק **גרם אחד** של ארס מיושב בהקפאה, יש צורך בכמאה 'חליבות', זוהי הסיבה שעלותו גבוהה ביותר, ועולה בהתאם לנדירותו ולעוצמת רעילותו של ארס הנחש.

הנחש שארסו **הכי רעיל בעולם הוא נחש היס**. ומבין הנחשים היבשתיים עומד **נחש ה'טייפן'** עם עוצמת הארס הרעילה ביותר. עוצמתו של ארס **נחש קרייט כחול'** גדולה פי 16 יותר מארס **נחש ה'קובר'** המוכר, אולם כמות הארס שמפיק **נחש ה'קובר'** בנשיכה אחת גדולה ביותר, ועל כן נשיכתו עלולה להיות קטלנית יותר. אף ארסו של **נחש ה'ממבה השחור'** מסוכן וקטלני במיוחד, למרות שגוף נחש הממבה - אפור, הוא נקרא בשמו בשל חלל פיו הצבוע בשחור, נחש הממבה הוא אף המהיר מבין סוגי הנחשים ומסוגל **לזחול במהירות של 20 קמ"ש**.

בראש 'מרכז נחשים' בפלורידה, עמד בעבר אדם שהוביל את מפעל חליבת ארס הנחשים, כבר לפני כשישים שנה. לכל אורך תקופת עבודתו במקום, הספיק לצבור סך של למעלה **משלוש מיליון איסופי ארס**, ולספוג מאה **שבעים ושתיים הכשות נחש**, כשבעשרים מתוך ההכשות הוא עמד על סף מוות.

אמרו חז"ל **'ראש השנה טט'**. **'זכי נחש ממיית או נחש מחיה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו נמוקים'...**

"וישלח ה' קעם את הנחשים השרפים... ויעש משה נחש נחשת" (כ"א, ו-י). מבאר הרמב"ן, והנראה בעיני הסוד בדבר הזה, כי הוא מדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס, **תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא'...**

ארס הנחש מיוצר בבלוטות הנמצאות משני צידי ראשו, והן שיוצרות את צורת ראשו המשולשת של הנחש הארסי. הכשת נחש ארסי עשויה להיות קטלנית עד כדי מוות, הארס נספג במערכות הדם ומתפשט במהירות בגוף כשהוא משפיע על מערכות הגוף החיוניות. לכל סוג של נחש ארסי יש ארס בעל רמת רעילות שונה, המכיל מרכיבים פעילים אחרים, ועל כן הוא משפיע באופן אחר על גוף הקרבן.

מפלאי הבריאה, **התרופה שפותחה נגד ארס הנחש, מתבססת דווקא על הארס בעצמו**. בדומה להכנת חיסונים למחלות שונות, כך מייצרים נוגדנים לארס הנחש. כנגד כל ארס של נחש יש להשתמש בנוגדנים המופקים מאותו סוג של ארס, אחרת לא בהכרח שהחיסון ישפיע על הננשך. באופן מפתיע משמש הארס הקטלני אף לצרכי רפואה שונים.

כדי להפיק מארס הנחש חיסון, ותרופות שונות, יש צורך לאסוף ארס מנחשים. תהליך איסוף הארס נקרא **'חליבת נחש'** או **'קציר ארס'**, ומתבצע במרכזים המתמחים בכך, על ידי מומחים. במרכזים אלו מוחזקים עשרות אלפי נחשים ממינים שונים. ראשית, מוציאים את הנחש מתאו באמצעות וו, בשלב זה יש צורך במיומנות מלווה ברוזיות וזהירות מרובה, כדי לתפוס אותו בעוצמה מאחור